

Gospodar in gospodinja

LETO 1942-XX

11. FEBRUARJA

STEV. 7

Februar na kmetiji

Meseca februarja je zaradi snega, ki sicer varuje ozimne posevke pred mrazom, potrebno, da posetniki v tem času večkrat pregledujejo ozimne posevke, da ugotovijo, če bi se ob nastopu južnega vremena in ponovnega hudega mraza napravila na njih ledena skorja. Če se napravi, moramo posevke gaziti z živino in pretresati sneg s sajami ali s pepelom, da omogočimo dovolj dostopa zraku do ozimnih posevkov. Skrbeti moramo nadalje za to, da ne bo zastajala pri talitvi snega voda na njivah in v jarkih, katere moramo večkrat očistiti in poglobiti, da se voda z njih kolikor mogoče hitro odteka.

V žitnici in kaščah bomo čistili žitne zaloge in luščili koruzo. V februarju moramo pripraviti oves za seme, da ga v začetku marca že posejemo, če bo za to ugodno vreme, ker rano sejan oves daje boljše in zanesljivejše pridelke od pozno sejanega. Če smo imeli lani na ovsu prašno snet, moramo seme pred setvijo razkužiti. Priporočljivo je mokro razkuževanje z uspulonom ali pa suho razkuževanje s tilantinom. Začnimo tudi pripravljati semensko koruzo. Oluščiti je le one storže za seme, ki nimajo pri domači koruzi manj ko 12 in ne več od 16 vrst. Pri tem pa je treba gledati še na to, da imajo storži po možnosti izpodredne in ne zanikane vrste. Zaradi izenačenja moči na kaljivost naj se najprej oluščijo zrna na 2 prsta od zgoraj in potem na 2 prsta od spodaj na storžu. Nato oluščimo zrna na sredini storža, ki pa uporabljamo, za seme, dočim zrnje s spodnjega in zgornjega dela uporabljamo le za človeško prehrano ali živalsko krmo.

Krompir je za naše posestnike najvažnejši pridelek; zato ga je treba pozimi večkrat pregledati in če se pokaže gniloba, prebrati in gnile krompirje takoj odstraniti iz kleti. Da ostanejo kleti primerno tople, jih je treba v lepem

vremenu odpirati in zračiti. Najprimernejša temperatura v kleti je 4 do 6 stopinj C.

Poljsko delo bo počival tja konca februarja. Če imamo polna gnojlišča, vozimo gnoj na njive v velike kupe, 1 in pol do 2 metra visoke, katere dobro stlačimo z zemljo, da nam najredilnejše snovi ne izhlapijo. Na onih njivah, kjer nameravamo sejati deteljo, trosimo apneni prah, ker je dognano, da deteljišča brez apna ne morejo dobro uspevati. Da kolikor zavarujemo naša žita pred napadom rje, je neobhodno potrebno, da v tem času iztrebimo iz bližine njiv češmin in trjevo krhliko; na teh rastlinah namreč prezimijo zimske trosi progaste rje in trosi kronaste rje na ovsu. Ta čas je zelo primeren za trebljenje tega grmičevja, od katerega nimamo itak nobenih koristi, dočim pa je dokazano, da na teh rastlinah prezimujejo trosi rje, katere veter poleti prenaša na žitna polja in žita okuži s to boleznijo.

Preskrbimo si umetna gnojila, kakor, kalijevo sol, amonijev sulfat in rudniški superfosfat za okopavine in žita. Pustimo nekaj lepih korenin krmske pese, repe in korenja za seme, ker bo to seme težko dobiti.

Dokler bo sneg, na travniku seveda ne bomo mogli nič delati. Tudi gnojnice zdaj ne vozimo, ker bi je nam voda, ki bi nastala iz snega, mnogo odplavila in izprala. Nikakor ne smemo voziti zdaj gnojnice na travnike v strmih legah. Za gnojnico in kompost je še marca čas. Preden trosimo kompost, moramo itak travnik dobro pobranati, potem pa mora biti zemlja že kolikor toliko suha. Kolikor že nismo v jeseni potrosili umetnih gnojil, bomo počakali, da bo sneg skopnel. Thomasove žindre letos ne bomo mogli dobiti. Na dobrih travnikih, ki niso kisli, bo boljše vzeti zdaj superfosfat, ki bolj hitro učinkuje kakor kostna moka. Apneni prah bomo trosili proti koncu februarja, če ga nismo že jeseni

Kaže, da letos ne bomo mogli že februarja z brano na travnik, ker bo premokro ali pa bo morda še sneg. Zato bomo brananje rajši odložili na marec. Pač pa bomo morda lahko travnike začeli proti koncu februarja čistiti. Letos moramo predvsem dobro očistiti jarke, da se bo voda lažje odtekala. Ker je zaradi snega zelo nevarno, da taleči se sneg poplavi travnike, morajo biti jarki posebno

dobro očiščeni. Ko bo sneg skopnel, lahko očistimo travnike grmičevja, posameznih dreves in kamenja, ki ovirajo košnje in drugo delo na travnikih. Letos očistimo majhen del, tega pa temeljito. Vsa stara mravljišča, ki so pri košnji tako neprijetna, razkopajmo. Ko se bo travnik malo osušil, kar bo letos najbrž šele v marcu, bomo šli z brano nanj.

Zimski opravi

Na kmetiji dela nikoli ne zmanjka. Vendar se ravno pri kmetijskih opravilih kaže velika različnost med delom v posameznih letnih časih. Največ in ponavadi tudi najtežjega dela je takrat ko se seje in sadi, torej spomladi in deloma jeseni, in pa ta čas, ko pridelki dozorevajo: v košnji, žetvi, mlačvi, trgatvi itd.

Zimski čas velja na deželi za čas »oddih«. Toda ta tako imenovani oddih ni še daleč ono, kar razumevajo meščani z besedo dopust ali počitnice. Na kmetiji ne moreš nikoli na dopust, ker je ustroj kmetijske domačije tak, da moraš biti vedno na svojem mestu. Živina in drugo mora biti vedno oskrbovano. Zato o kmetijskih pravih počitnicah ne moremo govoriti. Pač pa je res, da se v zimski dobi delo na kmetih skrči, da prav mnogo težkih poletnih opravil pozimi ni. Dela je torej manj in je lažje.

Toda to mišljenje je pravilno le, dokler mislimo na čisto tehnične opravke v posameznih gospodarskih panogah, recimo v poljedelstvu, sadjarstvu, travništvu, vrtnarstvu itd. Ne velja pa za pridnega kmetkega človeka na splošno. Pravim za pridnega, ki ne prime za delo šele takrat, ko ga delo samo dregne v nos, ampak ki se zaveda, da je na kmetiji cele vrste opravil, ki jih drugače sploh ni čas izvršiti kakor pozimi.

Slovenski kmet vse to dobro ve in je od sile priden. Ne pišemo torej teh stvari zato, da bi hoteli v naše kmetijske ljudi dregati v njihovem brezdelju. Pač bi pa radi opozorili na nekatere stvari glede opravkov v zimskem času, ki so posebno za današnje izredne razmere vredne upoštevavanja.

Zmeraj naprej poslušate v teh dneh pozive, da je treba čim več plodne zemlje pridobiti za obdelovanje, da bomo mogli prebrest čase pomanjkanja in stiske. Naš kmet si je zemljo krčil že tudi

v rednih razmerah. Dobro se spominjam, kako so pri nas doma pozimi nakupili smodnika in vsega drugega potrebnega in se spravili nad skale na njivah in pa na takšnih zemljiščih, ki so jih hoteli pripraviti za njive. Je bila pač že ta čas — ko sem bil še majhen — torej zdavnaj pred prvo svetovno vojno, v naših malo-posedniških razmerah trda za zemljo. Prejšnja vojna je pokazala, kako prav so imeli moj pokojni oče, ko so se bili lotili zboljšanja zemljišča.

Danes je v tem pogledu stvar še vse bolj pereča. Če kdaj, je danes postavljeno veem nam prav resno vprašanje, ali bomo mogli vzdržati — ali bo mogoče vsaj najskromnejše preživiti naše ljudstvo po deželi in po mestih. S tem vprašanjem je pa najtesnejše povezano drugo vprašanje: ali je vsak med onimi, ki imajo zemljo v rokah, storil prav vse, kar je mogel, da bi pridobil novih plodnih površin?

Spomladi, ko bo toplo sonce privabilo iz tal novo življenje in bo zemlja poklicala kmetске roke na trdo delo, ne bo časa in ne potrebnih moči za pridobivanje nove obdelane zemlje. Takrat bo že prepozno — za eno leto prepozno. Ali se vsakdo zaveda, kaj lahko pomeni za nas eno samo leto?

Med zimske opravke prvega reda štejem ravno melioracije zemljišč. Ta pojem je dokaj širok in obsega vse mogoče izboljšave od trebljenja grmovja do velikih osuševalnih ali pa namakalnih naprav. Za naše razmere bi bilo trenutno važno storiti vsaj to, kar more storiti že vsak posamezen posestnik sam, še preden se bodo pričela spomladanska dela.

Prihodnjiki bomo nekaj takšnih izboljševalnih ukrepov našli, zraven pa opozorili še tudi na druge opravke, od katerih bo pozneje odvisen uspeh kmetovanja.

Čas je, da damo krompir kaliti

V sedanjih težkih dneh je krompir v resnici naš vsakdanji kruh in ne gre, da bi zanemarili ali opustili kaj, kar je potrebno, da dobimo čimprej in čim večji pridelek krompirja v letošnjem letu. — Predvsem je potrebno, da semenski krompir zgodnje vrste odberemo in pripravimo za »predkalitev«. Kaljen krompir nam bo vsaj za 2—4 tedne prej dozorel in nas tako skoraj za mesec dni prej rešil skrbi pred pomanjkanjem tega važnega živila. Nakaljen in zgodaj sajen krompir nam bo že meseca junija dal prvi pridelek.

Za kalitev vzamemo zdrave, enako velike gomolje ki po možnosti še niso odgnali kali, kajti prve klice so najboljše. Te gomolje vložimo cele v primerne plitve in manjše zabojčke in sicer tako, da so z vrhom (glavo), ki ima največ očes, obrnjeni navzgor. Leže naj tesno drug poleg drugega, da se ne morejo pri prenašanju preobrniti. Naložene zabojčke prenesemo v primerno toplo in svetlo sobo, kjer prične krompir kmalu odganjati. Na gomolje ne sme sijati sonce, zato je treba zabojčke temu primerno zavarovati ali pa s tkaninastim zastorom zastrti okna. Nazprimernejša toplota za kalitev je okoli 10 stopinj Celzija. V vlažnem in temnem prostoru odženo gomolji dolge, blede in življenja nezmožne

kali, le v svetlem in primerno suhem prostoru požene krompir močne, kratke, a debele in zdrave kali, od katerih je pričakovati tudi zdravega pridelka.

Vendar se dogodi, da zaradi presuhega zraka gomolji težko odganjajo. V tem primeru zmočimo žakljevino in z njo pokrijemo še nekajene gomolje. Nikdar pa ne smemo kakšnega krompirja vlažiti! Pravilno kaljeni gomolji postanejo uveli in niso nikdar napihnjani. Kali zdravega krompirja pa zadobe njim značilno barvo. Ako je prostor, kjer kalimo krompir, preveč enostransko razsvetljen, se tudi kali obračajo preveč k svetlobi. Zato moramo zabojčke parkrat obrniti. Ko pa so kali okoli 4—5 cm velike, posadimo konec marca krompir v primerno, toplo, staro, gnojeno, rahlo in dobro obdelano gredico. Za 50 kvadratnih metrov rabimo 18—20 kg celega krompirja. Pri saditvi moramo paziti, da ne polomimo kalčkov.

Posebno primerne sorte zgodnjega krompirja so: »kifeljčare«, ki dozori teden dni kasneje, a je izredno okusen; »bintje«, ki je zdrav, odporen in rodovit; »prvenec« in »Böhmov rani rumenik«, ki ima bolj okroglaste gomolje.

Nekateri sade kot rano sorto tudi zgodnji rožnik, ki je sicer rodovit, a dozori šele v avgustu.

Spomladansko gnojenje

Vedeti moramo, da naša zemlja ni neizčrpna. Z letnimi žetvami odnašamo iz nje ogromno hraniv, zato je popolnoma jasno, da moramo te hranljive sestavine vračati zemlji, drugače bo zemlja vedno bolj in bolj izčrpana, pa bo dajala manjši pridelek.

Ne smemo se čuditi, da naša polja ne dajejo tako obilne žetve kot polja drugih zemlj. Morda bo kdo rekel, mi imamo dobro zemljo, pa nam ni treba toliko gnojiti kot druge, kjer je zemlja slaba. A vprašajmo se: kakšen je to gnoj, ki ga mi zemlji dovajamo? Slabe kakovosti. To je preveč slamat gnoj. Povsod lahko to vidimo, kjer naši kmetje izvažajo gnoj na njivo. Gnoj ne more biti odličen, ker imamo premalo živine.

Hranljive sestavine ne pridejo od nikoder v zemljo, če jih mi ne dodajamo.

Pa vendar moramo našim rastlinam dati hranilo, da ne bo obdelovanje zemlje zaman. Če sejemmo nekaj več, moramo imeti tudi obilnejšo žetev. Ne smemo se zadržati, da žanjemo samo 10 q pšenice ali pa 30 q koruzel. Ne, to nas nikakor ne sme zadovoljiti. Naše zemlje ne morejo dati maksimalne, žetve zaradi pomanjkanja dobrega gnoja.

Ker nimamo dovolj hlevskega gnoja, moramo uporabiti umetni gnoj. Zanimivo je, da se pri nas, v agrarni zemlji, uporablja zelo malo umetnih gnojil, medtem ko v drugih državah, ki so bolj industrijske, uporabljajo znatno večje količine. Bivša Čehoslovaška je letno porabila okoli 50.000 vagonov, Nemčija celo okoli 700.000 vagonov, a pri nas je ta številka strahotna nizka. Pridelek v teh zemljah je trikrat tolikšen kot pri nas.

Danes, ko je cena poljskim pridelkom odlična, posvetimo gnojenju zemlje večjo pažnjo.

Torej gnojimo našo zemljo pravilno in dajala nam bo mnogo večji pridelek. V Italiji n. pr. ne sme nihče sejati pšenice ali druge kulture, ne da bi prej pognojil zemljo s hlevskim ali umetnim gnojem, ali pa z obema.

V današnjih vojnih časih imajo vsi poljski pridelki odlično ceno in to hranilne kulture, kakor tudi industrijske bilke, n. pr. pšenica, soja, sončnica, katere lahko kmetovalec proda vse, kolikor pridelja. Konoplja ima tako visoko ceno kot še nikdar doslej. Domača kakor tudi tuja tekstilna glasila nam javljajo, da so popolnoma vse zaloge razprodane in surovin povsod primanjkuje.

Spomladi bodo mnoge pšenice, zaradi pozne setve in letošnje rane zime, slabe. Razumen poljedelec ne bo gledal slabe pšenice, on hoče lepo in obilno žetev, zato bo pognojil povrhu pšenico s superfosfatom ali še boljše s superfosfatom in opnjenim duškom, a to oboje lahko uporabi v obliki zmesi — nitrofos. Ko bo eneg skopnel, nekega lepega spomladanskega dne, ko je pošla rosa, naj posipa 220—240 kg nitrofosa na 1 ha.

Konopljo bo pognojil s hlevskim gnojem, ali še boljše: pol hrane bo dal s hlevskim gnojem, a pol v obliki kasa ali nitrofoskala, ker ta umetna gnojila vsebujejo potrebne hranilne sestavine. Če gnojimo s polovico hlevskega gnoja, a polovico umetnega, potem dajmo 200 kg kasa ali nitrofoskala, če pa gnojimo samo z umetnimi gnojili, potem gnojimo z 850 kilogrami kasa ali isto toliko nitrofoskala.

Podobne količine moramo uporabiti tudi za koruzo in hmelj. Tudi koruzo moramo obilno gnojiti, da bo dala dober pridelek. Ne smemo biti zadovoljni s 15 q koruze, pridelek mora biti dva- do trikrat tolikšen!

Mnogi naši kmetje vodijo nerazumno svoje gospodarstvo in se pritožujejo nad vsem mogočim, samo samega sebe nikdar ne karajo. Oni delajo iste napake kot njihovi davni predniki. To pa danes ni pravilno. Novi čas zahteva novo delo in napredek, ki nam omogoča večjo korist.

Zdaj, ko zemlja postaja vse siromašnejša, ko je pridelek vedno manjši in manjši in kakovost plodov vedno slabša, priporočamo našim kmetovalcem, gnojite svoja polja pravilno in zadostno, pa si boste zajamčili visok pridelek. Zbirajte hlevski gnoj in uporabljajte umetna gnojila! —

Podlaga za hruške

(Novodobno sadjarstvo.)

Kakor pri jablanah vzgajamo tudi pri hruškah za visoke in poldebelnate oblike hruškove semenjake ali divjake kot podlage. Pri odbiri semena za setev se moramo ravnati po istih načelih kakor pri jabolčnih podlagah. Najboljše seme dobimo od moštnih sort (drobnic), ki imajo zelo razvite, dobro kaljive in klenne pečke. Prav dobro seme pridobivamo tudi od nekaterih žlahtnih sort, kakor: od hardijevke, od klapovke, williamovke, avranske, kleržotovke in kakor že povedano v glavnem od raznih moštnic. Slabe pečke nam dajejo: amališka, lukasova, dielovka, kongresovka, mačja glava itd. Pri nabavi pečk za setev se moramo prepričati na vsak način na njegovo kaljivost, ker hruškovo seme kaj rado odpove.

Še težavnejša je vzgoja dobrih podlag za pritlične hruške. Delali so se posku-

si n. pr. z belim trnom ali glogom, dalje z nešpljo in v glavnem s kutino. Razen kutine se ni obnesla ne nešplja, ne glog za podlago hrušk. V zadnjih letih so na Angleškem vzgojili dva tipa kutin za podlago pritličnih hrušk. Prva je kutina A, ki je močne in zdrave rasti, t. j. anžerska kutina, ki jo uporabljajo pri nas že dolga leta kot podlago. Za uspešno gojitev hrušk na kutini je pa predpogoj, da sadimo hruške le v dobro obdelano, vrtno zemljo, ki je bogata na humusu (črni prsti) in na apnu. Sploh mora biti zemlja rodovitna in tudi zmerno vlažna. Dalje moramo odbrati za nizke hruške, cepljene na kutini, toplejše in zavetno lege. Ker je večina žlahtnih hrušk zelo občutljiva za mraz, zato žlahtne hruške v naših razmerah ne uspevajo, četudi so cepljene na kutino. Skratka, dobra zavetna lega in obdelana vrtna zemlja sta

glavna pogoja, ako hočemo zlahodne hruške gojiti. Navadno so za mrz občutljivejše one hruške, ki imajo rumenkast lub, velik stržen, mehak in gobast les in kratke brste. Zlasti sorte hrušk, ki jih dobavljamo iz južnih krajev, so manj odporne za mrz, kakor one iz severnih krajev. Hruške, ki pa imajo bolj zelenkasto skorjo, majhen stržen ter gost, trd les, s kratkimi členki in velikimi brsti, te zlahodne hruške so pa bolj odporne za pozebo kakor prej navedene.

Dalje imamo še kutino C. Ta je šibkejše rasti, na njej cepljene hruške tudi šibkejše rasto, zato jo v drevesnicah uporabljajo za vzgojo najmanjših oblik, kakor viličastih oblik, kordonov, vretenčastega grmččka itd. Ta kutina je za mrz še bolj občutljiva kakor kutina A, zato moramo biti pri uporabi te podlage še bolj previdni.

Proti koncu navajamo še nekaj hrušk, glede na njihovo odpornost proti mrazu.

Zelo občutljive hruške za mrz so: salzburška, kongresovka, boskovka, škleržo, williamovka, društvenka, zimska dekan-ka, zimska postrvovka, anžulemka itd. Odporne sorte so pa: hardijevka, dielov-ka, pastorjevka, amanliška, kontesa pariška, nova Poiteau, Madam Favre, Madam Verté itd. Vztrajne hruške za mrz lahko cepimo brez nadaljnega na kutino. Občutljive sorte pa uspevajo na kutni les, ako imamo dobro vrtno zemljo in zavetno južno lego. Mnogi drevesničarji vzgajajo hruške tudi z dvakratnim cepljenjem s pomočjo posredovalke. Drugi drevesničarji pa odklanjajo ta način vzgoje. Dvakrat (s pomočjo posredovalke) cepiti se pravi, da cepimo na kutino odporne sorte proti mrazu (na primer pastorjevko, hardijevko itd.) in šele pozneje ono hruško, ki je občutljiva za pozebo. Ta način vzgoje hrušk v drevesnicah pa opuščajo.

Fr. K.

(Nadaljevanje.)

Umivanje nog

(Higiena.)

Kdor želi uporabljati take kopeli, si mora predvsem zapomniti njih učinek. In ta je: vroče nožne kopeli odvajajo kri iz zgornjih delov telesa, to je iz glave in prsi v noge, a mrzle kopeli nasprotno zmanjšujejo prevelik krvni pritisk v spodnjem delu telesa in odvajajo kri v gornji del.

Vroča je kopel, če ima voda 40 do 45 stopinj Celzija. Težko je takoj v začetku držati noge v tako vroči vodi. Zato je treba potem, ko so noge že v topli vodi, počasi prilivati vročo toliko časa, da dosežemo toliko vročine kot je to potrebno. Vroča nožna kopel nam bo pomagala pri hudem glavobolu in pri zobobolu. S tem, da omilimo hud krvni pritisk na boleče mesto, ublažimo obenem tudi bolečino. Učinek pospešimo, če dodamo vroči vodi tri do štiri pesti bukovega pepela, pest gorčične moke in dve pesti sode. Namesto sode lahko vsujemo v vodo isto količino soli ali nastrganega hrena. Take kopeli lahko trajajo četrt do pol ure, kar je več, ni dobro.

Niso pa vroče nožne kopeli zdravilne za tiste, ki bolehalo na organih v medicini, tako na mehurju, debelem črevesu, maternici itd. Žene ob svojem času in

noseče žene ne smejo jemati vročih nožnih kopeli. Če so namreč organi spodnjega telesa bolni, lahko bolezen s takimi kopelmi le poslabšamo. Mrzla kopel za noge sme trajati le par minut. Sme- mo jo vzeti le, če nas ne zebe in če je le mogoče, v toplem prostoru, da se ne prehladimo. Mrzla kopel naj ima do 20 stopinj Celzija, ne več, manj pa lahko. Čim mrzlejša, boljši učinek. Kadar smo trudni, zaspani, izčrpani od dela, nas bo mrzla nožna kopel poživila, ker bo spet pognala več krvi v možgane in nam razbistrila misli. Poudarim pa, še enkrat, mrzla kopel naj bo čim bolj kratka, le potem bo koristila. Morda samo dve, tri minute, potem pa noge hitro obrišati in obuti nogavice in čevlje ter iti na delo. Sedeti po mrzli kopeli ni dobro.

Čisto drugačen učinek ima mrzla kopel, če nog ne obrišemo, ampak jih zavijemo v toplo odejo in hitro smuknemo v posteljo. Takoj bomo začutili, da so se nam noge močno ogrele. Taka kopel nam pomaga pri nespečnosti. Slabotni in slabokrvni naj zelo mrzlih nožnih kopeli ne jemljejo.

Nekateri, zlasti starejši ljudje tožijo o vedno mrzlih nogah in si jih na vse

mogoče načine grejejo. V posteljo si de-
vajo ogrevalnike z vročo vodo ali vroče
opeke, kar pa ni zdravo in vodi k še
večji mrzloti nog. Za take je dobro, če
si pred spanjem pripravijo dva vedra
z vodo. V enem naj bo vroča voda, v dru-
gem hladna. Noge naj vtikajo sedaj v
eno sedaj v drugo posodo, dokler jim
ne bodo tople. Zadnjikrat jih morajo
vtakniti v mrzlo vodo, nato pa brž obri-
sati in v posteljo. Če se bodo često ravnali po tem navodilu, se ne bodo polo-
vico noči premetavali po postelji zaradi
mrzlih nog.

Križ je z ozeblinami na nogah. Kdor
jih še nima, naj pazi, da se pozimi do-
volj toplo obuje in ne stoji predolgo na
mrazu. Kdor jih ima, naj koplje noge v
topli vodi, v kateri je prekuhal par pesti
hrastovega lubja. Za ozeble roke smo
zadnjič dejali, da pomaga mazati jih s
čebulnim sokom. To velja tudi za noge
Kdor pa ima prehude ozeblin, naj rajši
stopi k zdravniku ki mu bo predpisal
potrebno mazilo.

Hudo je, če se komu zelo noge pote,
hudo za njega samega, hudo pa tudi za
tiste, ki so v njegovi neposredni bližini,
kajti znoj z nog ima zelo zoprn duh, ki
ga je težko prenašati. Čim topleje se tak
človek obuje, tem huje se mu noge pote
in tem hitreje se prehladi, ker hodi z
mokrimi nogavicami okrog. Posebno
škodljivo je, če nosi tak človek še gumi-
jasto obutev, da znoj prav nič ne more
izhlapevati. Znoj razjeda kožo, med prsti
nastanejo vnetja in če se pridruži še ne-
čistoča, pride lahko do zastrupljenja
krvi. Debelim ljudem se posebno rade
potijo noge.

Med preprostim ljudstvom je razšir-
jeno mnenje, da je škodljivo, če se tako
znojenje odpravi, kar pa ne drži, samo
pravilno se je treba zdraviti. Znojenje
je treba odpraviti polagoma s kopelmi
in čestim menjavanjem nogavic. Tak člo-
vek si mora po dvakrat na dan umiti
noge in menjati nogavice, ki naj bodo
volnene, ker volna bolje vsrka znoj, ka-
kor bombaževina. Nosi naj vedno le pol-
čevlje, nikoli visokih, najmanj pa gumi-
jastih čevljev. Po kopeli je treba nogo,
zlasti kožico med prsti posuti s smukcem
ali salicilnim praškom, ki se prav v ta
namen dobi v lekarni. Kdor bo z dobro
voljo vztrajal pri tem načinu, si bo go-
tovo zmanjšal, če ne docela odpravil
premočno znojenje. Poleti naj hodi čim

več bos, če je v mestu, naj obuje sanda-
le brez nogavic.

Kvarna za zdrave noge je neprimerna
obutev. Ne le, da je sila nezdravo obu-
vati na noge premajhne in preozke čevl-
lje, ampak se noga sčasoma na ta način
tudi tako pokveči, da je kar grdo, po-
gledati jo. Kurja očesa so še najmanjše
posledice take nore mode, ki hoče od
ženske čim manjših nog. Le pogledite
kakšno debeluško, kako stoka in sopiha
v premajhnih čevljih in rajši vse muke
pretrpi, kakor da bi kupila poštene in
prostorne čevlje. No, pa saj kurja očesa
tudi koristijo, namreč tistim, ki prodaj-
ajo draga mazila in vode za odpravljanje
teh nadlog.

Najboljši za nogo je čevlj, napravljen
po meri. Če ga kupimo v trgovini,
glejmo, da se nogi lepo prilèže in ne ti-
šči, pa tudi prevelik ne sme biti. Visoke
pete so škodljive in neprimerne za dolge
hoje. Najboljša je srednje visoka, širo-
ka peta. Galoše obuvajmo le v skrajni
potrebi, če je res zelo blatna in mokra
cesta. Trajno imeti gumijasto obutev na
sebi, je skrajno nezdravo tudi za tiste,
ki se jim noge ne pote preveč. Galoše je
treba vedno sezuti, ko pridemo s ceste
domov ali kam drugam v stanovanje.

Če smo hodili po dežju in so se nam
nogavice in čevlji premočili, se moramo
tako preohuti, kakor hitro pridemo do-
mov. Kdor hodi daljšo pot po dežju na
delo, naj si saj še en par suhih nogavic
vzame s seboj. Delati ali sedeti v mokrih
čevljih in nogavicah je že marsikomu
prineslo težek prehlad, če ne celo pljuč-
nico in smrt.

(Dalje.)

Odgovor na vprašanje

Zaradi pomanjkanja sladkorja so za-
čeli pri nas nekateri kuhati sladkorni
sok iz sladkorne pese. Prosim, da bi ob-
javili v Domoljubovi prilogi »Gospodar
in gospodinja« o tem kratek recept.

Odgovor: Ako hočemo pripraviti iz
sladkorne pese sladkoren sok, peso naj-
prej razrežemo na ribežnu, kakor zrib-
ljemo na primer repo za kisanje. Te re-
zance stisnemo v stiskalnici, da dobimo
sok, ki ga pustimo najprej zavreti in ga
nato takoj precedimo skozi platneno kr-
po ali kako zelo gosto sito. Ko je sok
precejen, ga kuhamo tako dolgo, da se
popolnoma zgosti. V takem sladkornem
soku pa ostanejo še vsa barvila in druge
snovi ki mu dajejo postranske okuse in
kvarijo njegovo uporabnost. S pomočjo

raznih dodatkov, centrifugiranja in filtriranja, odstranijo te snovi v rafinerijah in tako dobijo očiščen (rafiniran) sladkor. Za to pa so potrebne posebne priprave in ves postopek je zelo drag ter je čisto nemogoče napraviti to v domačem gospodinjstvu. Tak neočiščen sladkor oziroma sok, ni bel, ampak umazano rjav ter ima poseben okus, tako da ga lahko rabimo le za kuhanje marmelade, pekmeza in želeja, za slajenje kave in drugih jedil oziroma pijač pa le v toliko, kolikor konsument nima občutljivega okusa.

Kuhinja

Enotna jed. Za to jed rabim fižol, krompir in riž. Štiri pesti fižola, lahko tudi fižolice, namočim že zvečer. Drugi dan fižol operem in pristavim z mrzlo vodo. Ko je fižol malo bolj kot na pol kuhan, mu pridenem štiri srednje debele olupljene in na kose zrezane krompirje. Jed osolim, za duh pridenem en lovorov list, vejice šatranja, strok strtega česnja in redko prežganje, narejeno iz malo masti ali surovega masla, precej sesekljanе čebule in zelenega petršilja. Ko jed z razredčenim prežganjem dobro prevre, pristavim štiri pesti zbranega in zbrisanega riža. Ko je riž kuhan, kar traja pol ure, je jed pripravljena za na mizo. Jed mora biti precej gosta.

Domača lekarna

Pri drsanju ne nosi predebele in pretople obleke, ki povzroča potenje, in če stojiš, prehlajenje.

Grizenje lešnikov in orehov ni nevarno samo za zobe. Zaradi napornega dela čeljusti nastanejo gube okrog ustnice. Marsikatero mlado dekle dobiva starikav obraz zaradi prezgodnjih gub po obrazu. Prepogosto jokanje, prepogost in silen smeh, mežikanje, pačenje obraza, krčevito dviganje in stiskanje obrvi so sovražniki gladke polti. Marsikatera ženska ni v stanu, da bi ne govorila in ne gibala pri tem nosu, krivila ust, trepala z vekami in mahala z rokami. Vse to povzroči utrujenost kože, saj se njeni tenki žilci neprestano utrujajo in popuščajo.

Mazilo za otrdele žilce. 3 dkg palmovega olja, 3 dkg muškatoovega balzama, 6 dkg govejega mozga deni v lončeno posodo, da se raztopi mozeg na olju. Vroče pretlači v stekleno posodo s širokim grlom in primešaj 12 dkg nektificiranega špirta, 1 gr peruanskega balzama, 1 gr metinega, 1 gr rožmarinovega, 1 gr sivkinega in 1 gr timijanovega olja. Posta-

vi posodo v drugo posodo z gorko vodo in mešaj, dokler se ne razprosti in uglaadi. Zamaši skrbno. Pri mešanju pazi, da nisi pri odprtem ognju. — Kadar se čutiš utrujenega, si nateri s tem mazilom čelo in senci, zapestje, kolena in podplate. A ne vsak dan.

V hudem mrazu ne pijmo alkoholnih pijač. Čaša vroče kave ali mleka, bezgovega ali lipovega čaja segreje veliko bolj in vzdržuje telesno toploto. Med, čokolada, sladkor te bodo varovali mraza in prehlada.

Domača lekarna za živino

Zadnjič smo pregledali najvažnejše zdravilne rastline, ki se uporabljajo v domačem živinozdravništvu, in pri katerih smo navedli tudi količino, ki je primerna za posamezna zdravljenja bolne živine. Sedaj pa pogledjmo, koliko kemičnih zdravil naj bi imel vsak živinorejec vedno pri roki. Navadno predpisujejo živinozdravniki sami kemične preparate in dajo živinorejcu tudi navodila o njih rabi. Zato je pametneje, da se pri vseh, razen spodaj naštetih zdravilih, živinorejec posvetuje z zdravnikom.

Glavberjeva sol in grnka sol imata skoraj enake učinke in ju zato tudi enako uporabljajo. Ponekod imajo več zupanja v eno, drugod v drugo. Učinkujeta pa, kot smo že rekli, enako, zato naj hrani živinorejec le eno izmed obeh.

Glavberjeva sol spada med najnavadnejša in večkrat tudi med najučinkovitejša zdravila, ki v majhni množini učinkujejo na prebavo, ki jo uredi in pospeši. Tudi živalim, ki nočejo jesti, jo primešamo med krmo. V ta namen sestavimo in primešamo dnevnu obroku hrane z žlico kuhinjske soli, 40 do 50 g glavberjeve soli in par žlic stolčenega brinja. Ob zaprtjih in kolikah goveje živine in konj, dajemo glavberjevo sol v večjih množinah. Tu učinkuje odvajalno. Tudi ako obležic slaba ali pokvarjena krma v želodcu ali črevesju, damo živini to sol. Kot odvajalno sredstvo damo živini in sicer konjem 300 do 500 g, goveji živini 500 do 1000 g, praščem in manjšim živalim pa 30 do 50 g na dan.

Navadno damo to sol raztopljeno v kakem čaju, ali pa napravimo svaljk. Zadržje se bolj priporoča. Za čaj vzamemo lahko laneno juho, pri svaljkah pa vzamemo laneno moko.

Naročajte »DOMOLJUBA«

PRAVNI NASVETI

Srečke vojne škode. F. D. — Vprašale, če so »Vojna škoda«, srečke rdečega rdečega križa in tobačne srečke še v veljavi, ker zadnjih obresti od vojne škode niste več prejeli. — Svetujemo vam, da omenjenih vrednostnih papirjev ne zavrzete. Sedaj se pač nahajamo še v vojni in bo stvar mednarodnih dogovorov po končani vojni, če ni kdo in koliko se bo plačevalo na omenjene državne vrednostne papirje.

Dota. U. L. Po postavi so starši dolžni dati hčeri, kadar se može, svojemu stanu in imovini primerno doto. V vašem primeru bi torej morala vaša žena takoj po poroki zahtevati doto. Glede dolžnega deleža vam pa na vprašanje odgovorjamo, da ga more hčerka zahtevati po smrti staršev. Ta pravica se mora uveljaviti v treh letih po smrti zapustnika, sicer zastara. Če je šest otrok in zakonski drug zapustnik, v vašem primeru oče vaše žene, več ne živi, znaša nujni delež vsakega otroka eno dvanajstino vrednosti zapuščine. Tudi sin, ki je v Ameriki in je ameriški državljan, ima pravico zahtevati dolžni ali nujni delež.

Pošta iz Amerike. A. P. Radi bi zvedeli, zakaj ne dobite obljubljenih pošiljav iz Amerike in kam bi se obrnili. — Zaradi vojne ne morete pričakovati, da bi pošta iz Amerike redno prihajala. Zato tudi ni odpmoči, če obljubljene pošiljke niste prejeli, in najbrž ne boste mogli ničesar storiti, dokler traja vojna.

Reja kokoši. P. R. Ali se vam izplača rediti kokoši ali ne, boste pač morali presoditi sami, ko boste videli, koliko vam donašajo in koliko imate stroškov z njimi. Če boste prodajali samo jajca domačih kokoši, vam ne bo potrebno kakšno obrtno dovoljenje. Kupovanje jajc in prodajanje zaradi dobička bo pa že smatrati za obrtno poslovanje, ki se nanj nanašajo predpisi obrtnega zakona.

Pobijanje draginje. Za pobijanje draginje so izdani novi predpisi. Kdor se ne bo pregrešil zoper predpise glede oskrbe z življenjskimi potrebščinami, glede potrošnje in cen, bo prijavljen v ljubljanski občini kr. kvesturi, v ostalem delu pokrajine pa krajevno pristojnemu okrajnemu glavarstvu. Ta oblastva bodo krivca kaznovala z zaporom do dveh mesecev ali tudi z denarno kaznijo do 5000 lir. Če bo oblastvo smatralo, da je treba izreči višjo kazen, bo predložilo ovadbo sodnijski zaradi kaznovanja.

Posvojeni otrok in njegove pravice. S. D. Sorodnik je vzel otroka za svojega. Sedaj je prišlo med njima do prepirov in bi otrok rad vedel, ali ima kakšne pravice napram sorodniku in če bo kaj

dobil od njega. — Če je sorodnik res vzel otroka za svojega in je ta posvojitve zapisana tudi pri sodnji, je dobil otrok s posvojitvijo take pravice, kakor jih imajo zakonski otroci. Otroki, ki je posvojen, ima pravico do vzgoje, oskrbe in preskrbe ter tudi do dednega deleža in dolžnega deleža po svojem posvojitelju. Dokler posvojitelj živi, otrok seveda ne more zahtevati dediščine. Šele po smrti posvojitelja bo njegov dedič.

Osebnne izkaznice. Vse moške osebe od 15—50 let starosti morajo zaprositi najkasneje do 15. februarja pri občini svojega bivališča za osebno izkaznico. Predložiti morajo v to svrbo tri fotografije doprsne velikosti in brez klobuka. Vsakdo, ki bo hotel dobiti prenočišče v hotelu ali gostilni, bo moral predložiti osebno izkaznico. Občine morajo poskrbeti, da se izdajo osebne izkaznice do 10. marca 1942.

Prisilni upravnik. D. T. Čim je bil dolžniku posestniku postavljen prisilni upravnik, dolžnik ne more več gospodariti s svojim posestvom, ampak pripada gospodarstvo prisilnemu upravniku, ki mu je sodišče izročilo upravo posestva. Prisilni upravnik je dolžan sodišču polagati točen obračun in je tudi sam odgovoren za škodo, ki bi jo povzročil s slabim gospodarstvom. Če se vam zdi, da je kak ukrep prisilnega upravnika negospodarski in škodljiv za posestvo, obvestite o tem sodišče, ki bo že izdalo potrebne ukrepe, da bodo zavarovane tako koristi upnikov, kakor tudi dolžnika.

Stanovanjska odpoved. Z. I. Kupili ste hišo, v kateri ste že prej imeli skromno stanovanje. S hišo ste prevzeli tudi najemnika, ki ima precej večje stanovanje kakor je vaše. Vprašate, ali bi lahko najemniku odpovedali, ker stanovanje nujno rabite zase in svojo družino, ki se je v zadnjih letih pomnožila. — Po znani uredbi sme gospodar odpovedati stanovanje, če je njemu samemu ali njegovim oženjem sinovom ali omoženim hčeram potrebno za osebno stanovanje ali za opravljanje pridobitnega dela. Če ste že dozdaj stanovali v hiši in bi radi odpovedali le zato, da bi svoje sedanje stanovanje razširili, dvomimo, da bi vam sodišče dalo prav. Namen omenjene stanovanjske uredbe ni podpiranje večje ali manjše udobnosti najemodajalca, ampak upošteva le nujno njegovo potrebo po stanovanju. Sodišče bo v primeru, da odpoveste in da najemnik vložil ugovore, to vprašanje rešilo upoštevajoč število stanovanjskih prostorov enega in drugega stanovanja ter njihovo obsežnost in število družinskih članov obeh strank. Vsekakor je z ozirom na socialni primer navedene uredbe treba vprašanje o potrebi ozko tolmачiti.